

Yrkande
2022-05-30

Ärende 4.2

Yrkande – Remiss från Justitiedepartementet - Viktigt meddelande till allmänheten - en översyn av VMA-systemet (Ds 2022:1)

Förslag till beslut

I Kommunstyrelsen:

- 1) Göteborgs stads svar kompletteras med förtydligande och råd angående robusthet av VMA samt utformning av flyglarm.

Yrkandet

Det är extremt allvarligt att hotbilden mot Sverige har ökat den sista tiden. Förvaret och civilförsvaret måste förstärkas. Vi behöver system som är okänsliga för störningar och de ska kunna aktiveras manuellt då IT-systemen är utslagna. SD anser därför att stadens svar ska kompletteras med nedanstående text

.

Robusthet

VMA via marksända nät som ger signaler till mobiltelefoner är känsliga för störningar. Sverige måste bygga ett system som kan hanteras manuellt ifall mobilnäten slagits ut.

Flyglarm

Försvaret, som har till uppgift att bekämpa mål via luftvärn, bör lämpligen också ha kontroll och ansvar för flyglarm. Dessa ska kunna aktiveras lokalt då försvaret identifierat olika typer av fientlig verksamhet såsom missiler, bomb- och jaktflygplan.

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2022-05-06

Diarienummer 0349/22

Handläggare

Christina Gustafsson, Lena Risfelt

Telefon: 031-368 03 08, 031-368 03 61

E-post: christina.gustafsson@stadshuset.goteborg.se

lena.risfelt@stadshuset.goteborg.se

Remiss från Justitiedepartementet - Viktigt meddelande till allmänheten - en översyn av VMA-systemet (Ds 2022:1)

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen:

Yttrande över remiss av promemorian Viktigt meddelande till allmänheten – en översyn av VMA-systemet (Ds 2022:1), i enlighet med bilaga 3 till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande, översänds till Justitiedepartementet.

Sammanfattning

Justitiedepartementet har den 3 mars 2022 översänt promemorian Viktigt meddelande till allmänheten – en översyn av VMA-systemet (Ds 2022:1), för yttrande till Göteborgs Stad. Justitiedepartementet önskar svar senast 3 juni 2022. Stadsledningskontoret har remitterat remissen till Räddningstjänstförbundet Storgöteborg för yttrande och haft dialog med berörda förvaltningar och bolag.

Regeringen beslutade den 2 februari 2021 att ge en utredare i uppdrag att genomföra en översyn av systemet för att varna allmänheten i fred och krig. Varnings- och informationssystemet Viktigt Meddelande till Allmänheten (VMA-systemet) syftar till att kunna varna och ge vägledande information vid olyckor, svåra störningar i viktiga samhällsfunktioner och andra allvarliga händelser. VMA-systemet är inte något tekniskt system utan kan beskrivas som en ordning för varning och information till allmänheten genom olika kanaler. Utredningens uppdrag har bestått i att göra en översyn av VMA-systemet och föreslå en mer sammanhållen författningsreglering av hela systemet som ska vara tillämplig på varning i fred och krig. Utredningen ska även tydliggöra ansvarsfördelningen mellan systemets aktörer.

Stadsledningskontoret ställer sig i huvudsak positiv till promemorian Ds 2022:1 och delar uppfattningen att nuvarande ordning är otydlig. För att uppnå syftet med en tydligare och lagstadgad reglering anser dock stadsledningskontoret att flera centrala aspekter ytterligare behöver klargöras. Kontoret kan konstatera att utredningen brister i att precisera ansvarsfrågan. Det behövs en processbeskrivning där aktörers ansvar i olika skeden definieras. Det behövs även ytterligare utredning gällande hur kommunerna ska ersättas för nya uppgifter som kräver finansiering. Slutligen behöver förtydligas vad promemorian avser med myndighet när kommuner pekats ut som ansvarig.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Myndigheten för samhällsskydd- och beredskap (MSB) betalar statlig ersättning till kommuner för underhåll av ljudanläggningarna i enlighet med en övergripande överenskommelse om kommunernas krisberedskap som träffats 2018 mellan staten genom MSB och Sveriges kommuner och regioner. I promemorian framgår att kommuner får en årlig ersättning för utomhusvarning som uppgår till 1 145 kronor per ljudsändare i respektive kommun för att finansiera kostnader för drift och underhåll, samt för att genomföra kvartalsvisa tester av utrustningen. Promemorians förslag till ny lag och bestämmelser rörande VMA-systemet och utökning av utomhusvarningssystemet är viktigt, dock med förbehållet att det krävs erforderlig statlig finansiering till kommunerna för att utföra denna utökade arbetsuppgift. Det är oklart om dagens ersättning täcker kostnaderna för drift och underhåll av utomhusvarningssystemet för landets kommuner. Utifrån promemorians förslag kan det läggas på ytterligare krav på kommunerna och då är bedömningen att finansieringsprincipen avseende utökande av utomhusvarningssystemet (ljudsändare) behöver beaktas. För utomhusvarningssystemet, som finns i Göteborgs Stad är det Räddningstjänsten som utifrån sin skötsel och underhåll av dessa anläggningar som uppstår den årliga ersättningen från Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

Bedömning ur ekologisk dimension

Stadsledningskontoret har inte funnit några särskilda aspekter på frågan.

Bedömning ur social dimension

I händelse av kris eller krig behöver allmänheten kunna larmas och uppmärksammas på fara. Kriskommunikation behöver vara tydlig och bland annat finnas på olika språk för att nå ut till alla i staden. Erfarenheter finns från den inledande delen av pandemin som visade på brister i hur människor, som inte har svenska som sitt första språk, nåddes av vital och livsviktig information. Hur väl det offentliga lyckas med att inkludera alla samhällsmedborgare är ett sätt vilket tilliten i samhället stärks och det civila ges möjlighet till beredskap inför oväntade akuta händelser. I utredningen beskrivs den digitala teknikutvecklingens möjlighet att nå ut med varning via exempelvis sms till mobiltelefon eller annan digital teknik. Det är viktigt att inte missa den del av befolkningen som inte har möjlighet att hänga med i den digitala utvecklingen eller som aktivt valt att inte digitalisera sig.

Tillgänglighet och tydlighet blir extra viktigt i en kritisk tid och vissa grupper kan behöva få fördjupat stöd och information inför övning och tester av systemet. Detta tydliggjordes i samband med den senaste testen av utomhusvarningssystemet (Hesa Fredrik) som sammanföll med det akuta inledande skeendet i Ukraina. Exempelvis kan barn och unga behöva ges riktad information och möjlighet till dialog med vuxna. Allmänheten kan behöva nå fram med frågeställningar till behörig instans inom det offentliga. I utredningen ingår förslag på att vid händelse av flyglarm ska Försvarsmakten ges tillgång till kommunens system vilket gör att en dialog behöver finnas så att allmänheten nås av korrekt information och förstå vad som behöver göras för att sätta sig i säkerhet.

Bilagor

1. Sammanfattning av DS 2022:1. Viktigt meddelande till allmänheten - en översyn av VMA-systemet
2. Räddningstjänstförbundet Storgöteborg yttrande över Ds 2022:1
3. Förslag till yttrande till Justitiedepartementet

Ärendet

Justitiedepartementet har den 3 mars 2022 översänt promemorian Viktigt meddelande till allmänheten – en översyn av VMA-systemet (Ds 2022:1), för yttrande till Göteborgs Stad. Justitiedepartementet önskar svar senast 3 juni 2022.

Beskrivning av ärendet

Stadsledningskontoret har remitterat remissen till Räddningstjänstförbundet Storgöteborg för yttrande och haft dialog med berörda förvaltningar och bolag.

Regeringen beslutade den 2 februari 2021 att ge en utredare i uppdrag att genomföra en översyn av systemet för att varna allmänheten i fred och krig. Varnings- och informationssystemet Viktigt Meddelande till Allmänheten (VMA-systemet) syftar till att kunna varna och ge vägledande information vid olyckor, svåra störningar i viktiga samhällsfunktioner och andra allvarliga händelser. VMA-systemet är inte något tekniskt system utan kan beskrivas som en ordning för varning och information till allmänheten genom olika kanaler. Utredningens uppdrag har bestått i att göra en översyn av VMA-systemet och föreslå en mer sammanhållen författningsreglering av hela systemet som ska vara tillämplig på varning i fred och krig.

Sammandrag av utredningens huvudförslag

Utredningen föreslår utifrån uppdraget en ny lag och förordning som ska reglera grunderna för VMA-systemet och vara tillämpliga på varning i fred och krig. Viktiga meddelanden till allmänheten ska kunna sändas vid bland annat olyckor, allvarliga störningar av viktiga samhällsfunktioner samt vid höjd beredskap när det finns fara för liv, hälsa, egendom eller miljön. Det rör sig om varningar eller information som skyndsamt behöver nå allmänheten för att undvika att till exempel människor kommer till skada.

Endast myndigheter ska enligt förslaget vara behöriga att begära att viktiga meddelanden till allmänheten ska sändas. Utredningen definierar myndigheter som bland annat kommuner, regioner och myndigheter med särskilt ansvar för fredstida krissituationer och vid höjd beredskap.

Utgångspunkter

Utgångspunkter för utredningen har varit att VMA-systemet har vuxit fram över tid och är till stor del reglerat genom avtal och överenskommelser. Det är i vissa fall oklart hur dessa avtal och befintliga författningsregleringar förhåller sig till varandra. En så viktig samhällsfunktion bör enligt utredningen inte överlämnas till avtalsparter att förhandla om. Utredningen föreslår en ny lag och förordning på området som ska reglera grunderna för VMA-systemet. Andra delar av systemet, exempelvis hur sändning av viktiga meddelanden till allmänheten närmare ska gå till, kan även i fortsättningen behöva regleras i avtal mellan berörda aktörer. Det är nödvändigt eftersom teknikutvecklingen kan kräva snabba förändringar.

Tillämpningsområde

Utredningen föreslår att tillämpningsområdet för viktiga meddelanden till allmänheten ska framgå av lag. Lagstiftningen ska kunna tillämpas för varning och information till allmänheten vid olyckor, allvarliga störningar av den allmänna ordningen eller säkerheten, extraordinära händelser i fredstid, fredstida krissituationer samt vid höjd beredskap. Den ska även tillämpas vid överhängande fara för sådana situationer.

Sändning av ett viktigt meddelande till allmänheten ska kunna begäras när det finns fara för liv eller hälsa och vid fara för omfattande skada på egendom eller miljö. Meddelandet ska avse varning eller information som skyndsamt behöver nå allmänheten för att undvika att människor, egendom eller miljö kommer till skada. Lagstiftningen kodifierar i allt väsentligt den ordning som gäller i dag. Vidare inordnas flyglarmet i VMA-systemet och Sändning av ett viktigt meddelande till allmänheten om flyglarm kan begäras av Försvarsmakten.

Det förtydligas också att sändning av ett viktigt meddelande till allmänheten om att faran är över kan begäras när den händelse som gett upphov till ett tidigare meddelande är över och fara inte längre föreligger.

Behörigheter

Lagstiftningen ska ange vilka som är behöriga att begära sändning av viktiga meddelanden till allmänheten, något som tidigare reglerats i avtal. Utredningen föreslår att enbart myndigheter ges behörighet till VMA-systemet, eftersom det ger en möjlighet att kommunicera med hela eller delar av landets befolkning genom ett flertal kanaler i samband med mycket allvarliga händelser. Vilka myndigheter som är behöriga myndigheter regleras i förordning. Det rör sig bland annat om kommuner, regioner och myndigheter med särskilt ansvar för fredstida krissituationer och vid höjd beredskap.

Kanaler

De kanaler som finns tillgängliga för sändning av viktiga meddelanden till allmänheten handlar om sändning i radio och tv, till telefoner och i anläggningar för utomhusvarning. Utredningen föreslår att ett meddelande som huvudregel ska sändas i radio och tv samt till telefoner för att säkerställa att så många som möjligt får del av det. En myndighet kan begära att meddelandet även ska sändas i anläggningar för utomhusvarning I särskilda undantagsfall kan en myndighet begära att sändning ska ske på annat sätt, t.ex. genom endast en av dessa kanaler. Utredningen föreslår också att en myndighet ska kunna begära att viktiga meddelanden till allmänheten sänds på andra språk än svenska till telefoner. Skyldigheten för olika aktörer att sända viktiga meddelanden till allmänheten framgår genom avtal och med stöd av särskild lagstiftning, exempelvis. radio- och tv-lagstiftningen.

Ansvarsfördelning

Lagstiftningen ska klargöra att det är behörig myndighet som ska ta ställning till om förutsättningarna för att begära sändning av ett viktigt meddelande till allmänheten är uppfyllda. Myndigheten ansvarar för vilken information som ska nå ut och ytterst för vilka kanaler som ska användas för sändning. Samhällets alarmeringstjänst, SOS Alarm Sverige AB, ska liksom i dag ansvara för att ta emot en sådan begäran och för att vidareförmedla den till dem som ansvarar för sändning i de kanaler som myndigheten har bestämt. Utredningen har gjort en genomgång av tillgängliga VMA-kanaler och lämnar förslag för en tydligare ansvarsfördelning.

Med stöd av radio- och tv-lagstiftningen finns redan skyldighet för radio och tv-företag att sända viktiga meddelanden till allmänheten. Den föreslagna lagstiftningen innebär inte några förändringar i dessa delar. Det tydliggörs dock hur regleringarna förhåller sig till varandra. Utredningen föreslår också att skyldigheternas omfattning bör ses över och tydliggöras framöver. De närmare formerna för hur sändning ska ske kan även i fortsättningen behöva regleras i avtal med radio- och tv-företagen.

Utredningen föreslår att telefoni som huvudregel ska användas vid sändning av viktiga meddelandena till allmänheten. Genom förslagen klargörs hur lagstiftningen förhåller sig till exempelvis mobiloperatörers skyldigheter att medverka till förmedling av sådana meddelanden. För att göra telefoni till en mer robust och funktionell kanal föreslås att de tekniska lösningarna för telefoni som VMA-kanal bör ses över.

Lagstiftningen klargör också att utomhusvarning är en kanal för sändning av viktiga meddelanden till allmänheten. Kommunerna ska liksom i dag ansvara för sändning i de anläggningar som kommunen förfogar över. För att möjliggöra snabb hantering vid flyglarm föreslår utredningen att Försvarmakten då ska ansvara för sändningen. Eftersom VMA-systemet inte är något enhetligt tekniskt system utan bygger på samverkan mellan flera aktörer, är en sammanhållande funktion viktig. Utredningen föreslår att Myndigheten för samhällsskydd och beredskap ges det samordnande ansvaret för VMA-systemet som helhet. Myndigheten ska också ansvara för utbildning och information om systemets olika delar, och ha samma övergripande ansvar för utomhusvarningssystemet som i dag. Förslagen syftar till att klargöra respektive aktörs ansvar. Genom förslagen lagstiftning och befintliga författningar förekommer också tillsyn och andra kontrollmekanismer som gör det möjligt att kontrollera att respektive aktör uppfyller sina åtaganden och skyldigheter. Det skapar förutsättningar för att varnings- och informationssystemet ska fungera i både fred och krig.

Konsekvenser för kommunerna enligt utredningen

Lagstiftningen kommer att peka ut vilka myndigheter som är behöriga att begära sändning av VMA. Förslagen förtydligar också den ordning som ska gälla för en sådan begäran. Myndigheternas informationsansvar och bestämmelser om när en viss myndighet ska begära sändning av VMA är dock inte föremål för reglering. Vissa myndigheter har redan i dag ett författningsreglerat informationsansvar, medan andra har behörighet utifrån sitt uppdrag och roll i samhällets krisberedskap. Förslagen innebär därför inte något utökat uppdrag avseende varning och information.

I den föreslagna lagstiftningen kommer det att tydliggöras att utomhusvarning är en tillgänglig kanal i VMA-systemet. Kommunernas uppgifter för utomhusvarning är ett resultat av att civilförsvaret upphörde att existera som statlig organisation och att befolkningsskydd samt räddningstjänst under höjd beredskap blev en kommunal uppgift.

Att kommunen har i uppdrag att kunna aktivera utomhusvarningssystemet för beredskapslarm, flyglarm, viktigt meddelande och faran över regleras i föreskrifter, tidigare av Statens räddningsverk (SRV) och numera av MSB, med stöd av förordning (2003:789) om skydd mot olyckor (FSO). Utredningens förslag innebär att kommunernas uppgift att ansvara för aktivering och därmed sändning i utomhusvarningssystemet återfinns i lag och förordning, och inte enbart i föreskrifter på samma sätt som i dag. Det syftar till att göra systemet och ansvaret mer överskådligt.

Genom den nya lagstiftningen kommer det också att förtydligas vilka myndigheter som kan begära aktivering av signalen i utomhusvarningssystemet. Det rör sig om fler myndigheter än tidigare. Regleringen som innebär att kommuner kan lämna medgivande till farliga verksamheter att aktivera utomhusvarningssystemet tas bort. Ytterligare en förändring är att aktivering av signalen flyglarm läggs på Försvarmakten i stället för kommunerna. Dessa förslag liksom bemyndigandet för MSB att meddela föreskrifter får anses innebära viss inskränkning i den kommunala självstyrelsen. Vid utformningen av

förslagen har beaktats att de inte ska gå utöver vad som är nödvändigt för att uppfylla de ändamål som har föranlett förslagen.

Utredningens förslag när det gäller utomhusvarning syftar till att skapa ett robust varnings- och informationssystem som ska fungera i alla lägen, även vid extraordinära händelser i fredstid och vid höjd beredskap. Utomhusvarning som VMA-kanal ska därför finnas tillgänglig för alla behöriga myndigheter. Av systematiska skäl och säkerhetsskäl tillkommer rätten att aktivera utomhusvarning bara myndigheter, inte enskilda, och ser inte att förslagen föranleder något nytt ansvar för till exempel kommunal räddningstjänst utöver det ansvar för olyckor som redan gäller. Förändringen att ge Försvarmakten ansvaret att aktivera utomhusvarning vid flyglarm motiveras av viktiga säkerhetsskäl som möjliggör skyndsam varning i mycket akuta situationer, vilket ytterst syftar till att värna människors liv och hälsa. Eftersom bemyndigandet om utomhusvarning redan finns i dag och uppgifter rörande utomhusvarning redan ligger på kommunerna, talar en proportionalitetsbedömning för att inskränkningen i den kommunala självstyrelsen inte är omfattande. Vid en avvägning mellan det allmänna intresset och vikten av att inte inskränka den kommunala självstyrelsen gör utredningen därför bedömningen att det allmänna intresset väger över.

Ikraftträdande

Lagen om viktigt meddelande till allmänheten och övriga bestämmelser enligt utredningens förslag föreslås träda i kraft den 1 juli 2023.

Utgångspunkter för stadens besvarande

Göteborgs Stad är den enda kommun Västra Götalands län som har fått remissen. Avstämningar har gjorts med övriga kommuner inom befintliga GR-nätverk för att ta del av synpunkter för överväganden till en samlad analys.

Stadsledningskontoret kan konstatera att enligt remissmissiv framgår att inte något räddningstjänstförbund fått remissen sig tillsänd. Stadsledningskontoret har underremitterat remissen till räddningstjänstförbundet Storgöteborg som finns med som en del av underlag och analys i bedömningen av utredningens förslag och dess påverkan på nuvarande utformning.

Stadsledningskontoret har utifrån det som framgår kring vad förslaget i promemorian kommer att innebära för staden haft dialoger med några av de berörda förvaltningar och bolagen om hur systemet idag fungerar ute i verksamheterna och få en bild av vilken arbetsinsats som kan bli aktuellt att inför när förslaget träder ikraft.

Stadsledningskontoret har vidare deltagit i Sveriges kommuner och regioner (SKR) remisskonferens och delar de bedömningar som framkom där. Det återkommer i stadsledningskontorets bedömning och förslaget till yttrande.

Dialog med berörda förvaltningar och bolag

Stadsledningskontoret har fört samtal med förvaltningar och bolag som har verksamhet där det kan bli fråga om att påtala eventuell fara för allmänheten. Det kan också vara fråga om att genom myndighetsmeddelande eller annat informera om uppkomna situationer. De som hörts är fastighetskontoret, kretslopp och vatten, Göteborg Energi AB och Göteborgs Hamn AB. Ingen av de tillfrågade har mött en situation där VMA-systemet behövt aktiveras. Vid behov ser alla att detta då skulle ske genom att detta begärs av räddningsledaren vid räddningstjänsten.

När förslaget till översyn av VMA-systemet presenteras konstaterar fastighetskontoret att det är Räddningstjänsten som har ett uppdrag att utföra tillsyn-och skötsel av dessa anläggningar. Räddningstjänsten får för detta uppdrag ersättning via Myndigheten för säkerhet och beredskap i enlighet med vad som framgår i promemorian.

Stadens förvaltningar och bolag jobbar med kriskommunikation som utgår från den grund som MSB lagt avseende kriskommunikation och det ska vara tydligt att det är Göteborgs Stad som är avsändare. I arbetet med kriskommunikation ingår fortlöpande arbete med att säkerställa uppdaterade mallar och löpande övningar som sker minst en gång om året. Stadens förvaltningar och bolag ingår i stadens och den länsvisa kriskommunikationen.

Berörda förvaltningar och bolag har byggt upp ett eget larmsystem som kommunicerar via sms och webb under avgränsade kriser, så som exempelvis att vattnet kommer att behöva stängas av eller att kokning rekommenderas. Detta utifrån att förvaltningen kretslopp- och vatten uppfattat att de inte kan använda myndighetsmeddelande och att avgränsade kriser för förvaltningens ansvarsområde inte omfattas av VMA. I Sverige får inte positionering av mobiltelefoner användas. Sms når de mobiler som är registrerade på hushållet inom visst område. Det är även möjligt för abonnenten att anmäla att det finns fler som omfattas av samma abonnemang som ska bli meddelande. I användandet av systemet ingår att det också tydligt ska gå ut meddelande när problemet fått sin lösning.

Förvaltningar och bolag har till viss del ansvar som sträcker sig utanför kommungränsen för flera kommuner som köper exempelvis vatten från staden, så som delar av Mölndal, Öckerö och Partille kommuner. På liknande sätt finns ett regionalt perspektiv med Gryaab AB och Renova AB. Motsvarande finns även för el, där Göteborg Energi AB ingår i den nationella elberedskapen där elbolag stöttar varandra för att klara försörjning av el i hela landet.

Det råder en samstämmighet från förvaltningar och bolag att i det fall det finns verksamhet som bedriver det som klassas som farlig verksamhet (kärnkraftverk, gasproduktion eller stora vattenkraftsdammar) kan det finnas anledning att dessa direkt ska kunna använda VMA-systemet utan att gå via räddningsledare eller annan central aktör då det handlar om fara för människors liv och överlevnad.

Stadens förvaltningar och bolag ser ett behov av förtydligande avseende hur VMA-systemets aktiveras och av vem detta kan ske. Om detta ligger hos tjänsteman i beredskap vid fredstida extraordinära händelser eller räddningsledaren vid räddningstjänsten, vid en kommunal räddningsinsats. Myndighetsbegrepp i utredningen behöver förtydligas då Göteborgs hamn utifrån hamnordningen är hamnmyndighet. Det är oklart hur detta ska uttolkas utifrån promemorians beskrivning av rollen myndighet med rätt att aktivera VMA. En tydlighet är viktigt utifrån den myndighetssamverkan som följer utifrån särskilt ansvar för fredstida krissituationer och vid höjd beredskap.

Roller och funktioner kommuncentralt i staden

Stadsledningskontoret bemannar rollen tjänsteperson i beredskap (TIB). Funktionen bemannas året runt, dygnet runt. Enligt instruktionen till TIB framgår att i uppgiften ingår att initiera och samordna det inledande arbetet för att upptäcka, verifiera, larma och informera vid samhällsstörningar som berör Göteborgssamhället.

Kommunstyrelsen har under året tagit fram riktlinjen för kriskommunikation som beslutats. Vidare har ett utbildningsmaterial publicerats på stadens intranät under

Kriskommunikation på goteborg.se. I materialet ingår även en handbok avseende Göteborgs Stads kriskommunikation och i denna berörs VMA-systemet och myndighetsmeddelande. I en spegling av TIB planeras för att etablera rollen kommunikatör i beredskap (KIB).

Räddningstjänsten Storgöteborg yttrande till Göteborgs Stad

I stort välkomnar Räddningstjänsten Storgöteborg (RSG) förslagen avseende behörigheter och tydliggörande kring ansvarsfördelning. RSG anser att tydligare förväntningar på ansvarig myndighet kommer bidra till en effektivare kontroll över hantering avseende VMA. Mot bakgrund av vad som redogörs för i remissen och sett till de överväganden och intresseavvägningar som görs i promemorian delar RSG således i stort uppfattningen att det är bra att det enbart är myndigheter som ges behörighet till VMA-systemet. Samtidigt ser RSG att det bör utredas närmare om det är möjligt att ge behörighet till de enstaka verksamheter där olycksförloppet är mycket snabbt och kan medföra stora livshotande skador. RSG anser även att det bör utredas närmare om den eventuella tidsvinsten är försumbar, vilket anges i promemorian, eller om de föreslagna förändringarna kan medföra fördröjningar som inte kan bortses ifrån.

RSG gör bedömningen att den tekniska beskrivning som finns av systemet och inventering av exempelvis farliga verksamheter inom förbundets ansvarsområde svarar upp mot förslagen i Ds 2022:1. Bedömningen är att det finns en god beredskap att möta upp ny lagstiftning och bestämmelser. Räddningstjänstförbundets yttrande framgår i bilaga 2 till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Stadsledningskontorets bedömning

Stadsledningskontoret ställer sig i huvudsak positiv till promemorian Ds 2022:1 och delar uppfattningen att nuvarande ordning är otydlig. För att uppnå syftet med en tydligare och lagstadgad reglering anser dock stadsledningskontoret att flera centrala aspekter ytterligare behöver klargöras.

Stadsledningskontoret kan konstatera att utredningen brister i att precisera ansvarsfrågan. Det behövs en processbeskrivning där aktörers ansvar i olika skeden definieras så att ansvar kan tas.

Promemorian föreslår att endast myndigheter får rätt att aktivera ett VMA. Det behövs förtydligas vad som avses med en ”myndighet” där promemorian pekar ut bland annat kommuner. Distinktionen mellan tex kommun och den kommunala räddningstjänsten klaras inte ut. Stadsledningskontoret ser att det även finns bolag som har utpekade roller, såsom exempelvis hamnmyndighet som Göteborg hamn AB uppbär som roll för stadens räkning. Denna ansvarsuppdelning förhåller sig inte promemorian till vilket försvårar tolkningen av vem som i kommunen skulle kunna aktivera ett VMA utifrån fredstida krissituationer eller vid höjd beredskap.

Ordningen idag är huvudsakligen att ett VMA aktiveras utifrån Lagen (2003:778) om skydd mot olyckor (LSO) och räddningstjänstledare vid kommunal räddningsinsats. Kommunen har rätt att begära VMA vid en extraordinär händelse utifrån Lag (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (LEH) något som ännu inte förekommit i staden.

VMA-systemet är inte något tekniskt system utan kan beskrivas som en ordning för varning och information till allmänheten genom olika kanaler. Systemets uppbyggnad har historiskt byggts upp med olika avtal. Vid räddningsförbundets inrättande fanns tydliga avtal och överenskommelser med medlemskommunerna som successivt har fallit bort när den nationella regleringen lättats. Stadsledningskontorets bedömning utifrån en återgång till nationell reglering är att det finns anledning att se över avtal och överenskommelser för VMA-systemet men även det nationella alarmeringsavtalet och den roll som SOS-alarm har och ges av sin ägare. Detta särskilt med anledning av att systemet nu föreslås bli lagreglerat vilket i sig kan innebära tillsyn och sanktioner.

Det behövas ytterligare utredning gällande hur kommunerna ska ersättas för nya uppgifter som kräver finansiering exempelvis ett utökat utomhusvarningssystem med fler ljudssändare som ska hållas i drift, underhållas och testas.

Stadsledningskontoret instämmer i den bedömning som RSG gör att det bör utredas närmare om det är möjligt att ge behörighet till de enstaka verksamheter där olycksförloppet är mycket snabbt och kan medföra stora livshotande skador. Precis som RSG påpekar anser stadsledningskontoret även att det bör utredas närmare om den eventuella tidsvinsten är försumbar, vilket anges i promemorian, eller om de föreslagna förändringarna kan medföra fördröjningar som inte kan bortses ifrån.

Den bild som framkommit under dialogen med SKR som samlat till en remisskonferens där frågeställningarna belysts delas av stadsledningskontoret fullt ut. I förslag till yttrande följer synpunkter utöver ovan nämnda på ett urval av promemorians förslag i de kapitel som berör kommunens ansvar.

Stadsledningskontoret konstaterar att flera aspekter behöver omhändertas inom stadens organisation bland annat att få en tydligare bild över utomhusvarningssystemet som MSB kan komma att kräva en utbyggnad av utifrån det nya lagrummet. En kommande lagändring innebär en ökad statlig styrning av systemet. Mer ansvar kan komma att åläggas kommuner och det är oklart om kommuner får ersättning för det. Enligt promemorian så täcker ersättningen från staten idag drift, underhåll och test. Ansvarsfrågan inom staden och mellan staden och RSG finns behov av att tydliggöra. Exempelvis vad som ingår i ansvaret för systemet och hur resurserna hos RSG kan hantera det kommande utökade ansvaret som faller på kommunen utifrån förslagen i Ds 2022:1.

Jonas Kinnander

Eva Hessman

Direktör Ärende och utredning

Stadsdirektör

Sammanfattning av utredningen Ds 2022:1

Inledning

Varnings- och informationssystemet Viktigt Meddelande till Allmänheten (VMA-systemet) syftar till att kunna varna och ge vägledande information vid olyckor, svåra störningar i viktiga samhällsfunktioner och andra allvarliga händelser. Meddelanden som behöver nå allmänheten i samband med sådana situationer, s.k. viktiga meddelanden till allmänheten, är grundläggande för att kunna skydda medborgare och egendom såväl vid allvarliga olyckor i fredstid som under höjd beredskap. VMA-systemet är inte något tekniskt system utan kan beskrivas som en ordning för varning och information till allmänheten genom olika kanaler.

Utredningens uppdrag har bestått i att göra en översyn av VMA-systemet och föreslå en mer sammanhållen författningsreglering av hela systemet som ska vara tillämplig på varning i fred och krig. I översynen har utredningen haft att utgå från det nuvarande systemet.

Utgångspunkter

VMA-systemet har vuxit fram över tid och är till stor del reglerat genom avtal och överenskommelser. Det är i vissa fall oklart hur dessa avtal och befintliga författningsregleringar förhåller sig till varandra.

VMA-systemet ska kunna fungera både i fred och krig för att skydda människor och egendom. Det utgör därför en viktig del av Sveriges krisberedskap, befolkningsskydd och ytterst försvarsförmåga. En så viktig samhällsfunktion bör enligt utredningen inte överlämnas till avtalsparter att förhandla om. Utredningen föreslår således en ny lag och förordning på området som ska reglera grunderna för VMA-systemet. Andra delar av systemet, exempelvis hur sändning av viktiga meddelanden till allmänheten närmare ska gå till, kan även i fortsättningen behöva regleras i avtal mellan berörda aktörer. Det är nödvändigt eftersom teknikutvecklingen kan kräva snabba förändringar.

Tillämpningsområde

Utredningen föreslår att tillämpningsområdet för viktiga meddelanden till allmänheten ska framgå av lag. Lagstiftningen ska kunna tillämpas för varning och information till allmänheten vid olyckor, allvarliga störningar av den allmänna ordningen eller säkerheten, extraordinära händelser i fredstid, fredstida krissituationer samt vid höjd beredskap. Den ska även tillämpas vid överhängande fara för sådana situationer. Sändning av ett viktigt meddelande till allmänheten ska kunna begäras när det finns fara för liv eller hälsa och vid fara för omfattande skada på egendom eller miljö. Meddelandet ska avse varning eller information som skyndsamt behöver nå allmänheten för att undvika att människor, egendom eller miljö kommer till skada. Lagstiftningen kodifierar i allt väsentligt den ordning som gäller i dag. Vidare inordnas flyglarmet i VMA-systemet. Sändning av ett viktigt meddelande till allmänheten om flyglarm kan begäras av Försvarsmakten vid överhängande fara för luftanfall. VMA-systemets samtliga kanaler

görs tillgängliga vid en sådan situation. Det förtydligas också att sändning av ett viktigt meddelande till allmänheten om att faran är över kan begäras när den händelse som gett upphov till ett tidigare meddelande är över och fara inte längre föreligger.

Behörigheter

Lagstiftningen ska ange vilka som är behöriga att begära sändning av viktiga meddelanden till allmänheten, något som tidigare reglerats i avtal. Utredningen föreslår att enbart myndigheter ges behörighet till VMA-systemet, eftersom det ger en möjlighet att kommunicera med hela eller delar av landets befolkning genom ett flertal kanaler i samband med mycket allvarliga händelser. Ett meddelande innebär inte endast information om att någonting har hänt eller är på väg att hända, utan i de flesta fall även en uppmaning om vad allmänheten ska göra för att skydda sig mot farliga händelser eller följderna av dem. Det är ytterst ett ansvar för myndigheter. Vilka myndigheter som är behöriga myndigheter regleras i förordning. Det rör sig bl.a. om kommuner, regioner och myndigheter med särskilt ansvar för fredstida krissituationer och vid höjd beredskap.

Kanaler

De kanaler som finns tillgängliga för sändning av viktiga meddelanden till allmänheten ska framgå av lagstiftningen. Det handlar om sändning i radio och tv, till telefoner och i anläggningar för utomhusvarning. Utredningen föreslår att ett meddelande som huvudregel ska sändas i radio och tv samt till telefoner för att säkerställa att så många som möjligt får del av det. En myndighet kan begära att meddelandet även ska sändas i anläggningar för utomhusvarning, om det bedöms lämpligt. I särskilda undantagsfall kan en myndighet begära att sändning ska ske på annat sätt, till exempel genom endast en av dessa kanaler. Utredningen föreslår också att en myndighet ska kunna begära att viktiga meddelanden till allmänheten sänds på andra språk än svenska till telefoner. Skyldigheten för olika aktörer att sända viktiga meddelanden till allmänheten framgår genom avtal och med stöd av särskild lagstiftning, t.ex. radio- och tv-lagstiftningen.

Ansvarsfördelning

Lagstiftningen klargör att det är behörig myndighet som ska ta ställning till om förutsättningarna för att begära sändning av ett viktigt meddelande till allmänheten är uppfyllda. Myndigheten ansvarar för vilken information som ska nå ut och ytterst för vilka kanaler som ska användas för sändning. Samhällets alarmeringstjänst, SOS Alarm Sverige AB, ska liksom i dag ansvara för att ta emot en sådan begäran och för att vidareförmedla den till dem som ansvarar för sändning i de kanaler som myndigheten har bestämt. Utredningen har gjort en genomgång av tillgängliga VMA-kanaler och lämnar förslag för en tydligare ansvarsfördelning.

Med stöd av radio- och tv-lagstiftningen finns redan skyldighet för radio och tv-företag att sända viktiga meddelanden till allmänheten. Den föreslagna lagstiftningen innebär inte några förändringar i dessa delar. Det tydliggörs dock hur regleringarna förhåller sig till varandra. Utredningen föreslår också att skyldigheternas omfattning bör ses över och tydliggöras framöver. De närmare formerna för hur sändning ska ske kan även i fortsättningen behöva regleras i avtal med radio- och tv-företagen. Utredningen föreslår att telefoni som huvudregel ska användas vid sändning av viktiga meddelandena till allmänheten. Genom förslagen klargörs hur lagstiftningen förhåller sig till exempelvis mobiloperatörers skyldigheter att medverka till förmedling av sådana meddelanden. För att göra telefoni till en mer robust och funktionell kanal föreslås att de tekniska

lösningarna för telefoni som VMA-kanal bör ses över. Lagstiftningen klargör också att utomhusvarning är en kanal för sändning av viktiga meddelanden till allmänheten.

Kommunerna ska liksom i dag ansvara för sändning i de anläggningar som kommunen förfogar över. För att möjliggöra snabb hantering vid flyglarm föreslår utredningen att Försvarsmakten då ska ansvara för sändningen.

Eftersom VMA-systemet inte är något enhetligt tekniskt system utan bygger på samverkan mellan flera aktörer, är en sammanhållande funktion viktig. Utredningen föreslår att Myndigheten för samhällsskydd och beredskap ges det samordnande ansvaret för VMA-systemet som helhet. Myndigheten ska också ansvara för utbildning och information om systemets olika delar, och ha samma övergripande ansvar för utomhusvarningssystemet som i dag. Förslagen syftar till att klargöra respektive aktörs ansvar. Genom föreslagen lagstiftning och befintliga författningar förekommer också tillsyn och andra kontrollmekanismer som gör det möjligt att kontrollera att respektive aktör uppfyller sina åtaganden och skyldigheter. Det skapar förutsättningar för att varnings- och informationssystemet ska fungera i både fred och krig.

RÄDDNINGSTJÄNSTEN STORGÖTEBORG

1(4)

Juridiska enheten

Datum: 2022-04-19

Diariennr: 0139/22

Er beteckning: Dnr 0349/22

Stadsledningskontoret

Göteborgs Stad

stadsledningskontoret@stadshuset.goteborg.se

Yttrande avseende promemorian "Viktigt meddelande till allmänheten – en översyn av VMA-systemet" (Ds 2022:1, dnr Ju2022/00440)

Räddningstjänsten Storgöteborg (RSG) har via Stadsledningskontoret i Göteborgs Stad tagit del av rubricerat ärende och beretts tillfälle att lämna yttrande. RSG lämnar härmed följande yttrande till Stadsledningskontoret avseende aktuell promemoria.

RSG tillstyrker de författningsändringar som föreslås i promemorian

Promemorian innefattar en översyn av VMA-systemet (varnings- och informationssystemet Viktigt Meddelande till Allmänheten) samt förslag om en ny lag och förordning på området som ska reglera grunderna för VMA-systemet, både i fred och krig, och vissa andra författningsändringar.

RSG välkomnar promemorian och översynen av VMA-systemet samt tillstyrker föreliggande förslag.

I stort välkomnar RSG förslagen avseende behörigheter och tydliggörande kring ansvarsfördelning. RSG anser att tydligare förväntningar på ansvarig myndighet kommer bidra till en effektivare kontroll över hantering avseende VMA. Mot bakgrund av vad som redogörs för i promemorian och sett till de överväganden och intresseavvägningar som görs i promemorian delar RSG således i stort uppfattningen att det är bra att det enbart är myndigheter som ges behörighet till VMA-systemet. Dock har RSG i det avseendet en del synpunkter, vilka redogörs för nedan under rubriken *Avsnitt 1.6*.

RSG lämnar härmed följande synpunkter avseende promemorian.

Synpunkter på promemorians författningsförslag

Avsnitt 1.1. Förslag till lag om viktigt meddelande till allmänheten

RSG bedömer att 1 § i den föreslagna lagen är väl anpassad för kommunal räddningstjänst. Genom begreppsanvändningen anknyter bestämmelsen tydligt till 1 kap. 2 § första stycket lagen om skydd mot olyckor (2003:778, LSO) där kommunal räddningstjänst definieras. När

det gäller den sista meningen i den föreslagna bestämmelsen, som gäller fara, vill dock RSG påpeka att överhängande fara utgör en tröskel för kommunal räddningstjänst, men att tröskeln kan vara lägre för statlig räddningstjänst. Se 1 kap. 2 § andra stycket och 4 kap. LSO, där det framgår att överhängande fara inte behöver vara en förutsättning för statlig räddningstjänst och att tröskeln i stället kan ligga på den lägre nivån fara. Det framgår inte av utredningen om denna skillnad mellan kommunal och statlig räddningstjänst är beaktad.

RSG bedömer även att 2 § i den föreslagna lagen är väl anpassad för kommunal räddningstjänst. När det gäller skyddsintressena liv och hälsa uppfattar RSG att utredningen anser att dessa ska tillämpas på människor, dvs. inte på djur. Eftersom detta inte framgår av 2 §, eller av den föreslagna lagen i övrigt, föreslår RSG att bestämmelsen förtydligas i det avseendet. För räddningstjänsters vidkommande framgår av 1 kap. 1 § LSO att det är människor, inte djur, som avses när den lagen använder begreppen liv och hälsa. Vid tillämpning av LSO hör djurs liv och hälsa i stället till egendomsräddning. Andra myndigheter som är behöriga att begära VMA kan omfattas av författning som saknar en sådan distinktion.

Avsnitt 1.6. Förslag till förordning om ändring i förordningen om skydd mot olyckor

Förslaget innebär att 2 kap. 5 och 6 §§ samt 3 kap. 6 c § förordningen (2003:789) som skydd mot olyckor ska upphöra att gälla.

Upphörande av 2 kap. 5 § medför att kommuner inte längre har möjlighet att ge verksamheter som avses i 2 kap. 4 § LSO (farliga verksamheter) möjlighet att utlösa VMA.

Det ligger inom RSG:s ansvarsområde att tillsammans med de farliga verksamheterna utreda räddningstjänstens och verksamhetens gemensamma beredskap för att begränsa konsekvenserna av en olycka. I detta arbete har RSG inom sitt geografiska område i dagsläget identifierat enstaka farliga verksamheter där det ur ett allmänt perspektiv finns behov av skyndsamt varning. I dessa fall har RSG sett ett behov av att aktuella verksamheter åtminstone ska kunna begära sändning av signalen Viktigt Meddelande i utomhusvarningssystemet för att komplettera den gemensamma beredskapen. Bedömningen har gjorts utifrån att det potentiella olycksförloppet, som generellt omfattar giftiga gaser, är så snabbt att livshotande utomhusmiljöer kan uppstå inom ett betydande område innan larm inkommit till RSG. Inom dessa områden finns känslig verksamhet såsom förskola, vårdcentraler och sjukhus. Därmed är tidsaspekten tills att personer inom riskområdet varnas ytterst kritiskt.

Den omständigheten att en enskild anläggning under den senaste tioårsperioden inte har begärt sändning av ett VMA innebär inte, vilket nämns i promemorian, att det endast är räddningsledare som begär sådan sändning. Det kan snarare vara ett resultat av att verksamheterna inte har haft allvarliga olyckor av det slag som kräver utlösande av VMA och att det i praktiken är ett begränsat antal verksamheter som har möjlighet att utlösa det.

RSG uppfattar att det i promemorian finns en oro för att de enskilda verksamheternas tillgång till VMA-systemet skulle kunna bidra till spridning av desinformation vid höjd beredskap. Om man ser till antagonistiska hot bör dock även tas i åtanke att

verksamheternas farliga natur i sig sannolikt utgör ett större hot än deras tillgång till VMA-systemet. Det ska även klargöras att RSG endast ser behov av att enstaka verksamheter har tillgång till VMA-systemet och att det är endast i ett givet scenario, som tagits fram i samråd med räddningstjänsten, som VMA ska aktiveras av verksamheten. RSG ser dessutom att verksamheternas tillgång till VMA-systemet skulle kunna begränsas till att de endast kan aktivera signalen Viktigt Meddelande i utomhusvarningssystemet, och då endast de ljudsändare som finns inom verksamhetens riskområde vid olycka. Därmed skulle en eventuell felaktivering eller ett missbruk av systemet endast ha en begränsad lokal påverkan. Sammantaget finns det således sätt att minska risken för felaktivering samt konsekvenserna av en sådan.

Promemorian redovisar att den allmänna kunskapen kring signalen Viktigt Meddelande i utomhusvarningssystemet är låg. RSG och den farliga verksamheten har dock ett ansvar för att boende inom det omkringliggande riskområdet ska informeras om anläggningens risker och hur de ska agera vid en olycka. Därmed finns förutsättningar för att få en önskad lokal effekt av utomhusvarningen kring en farlig verksamhet, även om den allmänna kunskapen kring denna är begränsad.

Promemorian anger att för att nödvändig information ska nå allmänheten så snabbt som möjligt är det av avgörande betydelse att det finns upparbetade kontaktvägar, rutiner och förberedda meddelanden mellan de farliga verksamheterna och räddningstjänsten. Promemorian anger att detta skulle minska risken för felaktivering, tydliggöra vem som har rätt att aktivera VMA samt att tiden till aktivering marginellt förlängs gentemot om de farliga verksamheterna kan utlösa VMA själva. RSG håller med om att upparbetade kontaktvägar, förberedda meddelanden och rutiner bör finnas. RSG erfar dock att för att kunna utlösa VMA i ett tidigt skede, innan RSG kommit på plats för en egen bedömning, måste beslutet ändå baseras på verksamhetens information och bedömningar. Således minskar inte risken för att VMA aktiveras felaktigt då RSG ändå måste förlita sig på verksamhetens information. Däremot tar förfarandet längre tid vilket kan medföra flertalet dödsfall som annars hade kunnat undvikas.

Konsekvenserna av en felaktivering av VMA-systemet behöver ställas mot konsekvenserna av att varningen till allmänheten vid en olycka fördröjs. RSG anser att det är svårt att göra en allmän bedömning av detta. Detta då det inte är utrett hur mycket tid som tjänas om de farliga verksamheterna självmant kan utlösa VMA. Det är inte heller utrett hur antalet dödsfall påverkas av tidsvinsten. Detta skiljer sig också beroende på de farliga verksamheternas placering och typ av olycka, vilket inte möjliggör ett allmänt svar. RSG kan dock utifrån sitt arbete med verksamheterna intyga att tidsaspekten är oerhört kritisk för att minska antalet dödsfall. VMA-systemets syfte att väcka människors uppmärksamhet och uppmana dem att följa händelseutvecklingen. Personskador till följd av en olycka på en farlig verksamhet kan i många fall reduceras om personer inom riskområdet i ett tidigt skede kan söka skydd inomhus, vilket signalen Viktigt Meddelande i utomhusvarningssystemet skulle kunna skapa förutsättningar för i det initiala skedet av olyckan.

RSG vill poängtera att RSG:s möjligheter och ansvar att utlösa VMA kvarstår även i fallet där de enskilda anläggningarna har möjlighet att utlösa signalen Viktigt Meddelande i utomhusvarningssystemet. De enskilda anläggningarnas möjlighet till att utlösa lokala ljudsändare inom riskområdet vid en olycka utgör därmed endast ett komplement där en reducering av livshotande skador bedöms ske om utomhussignalen utlöses innan RSG får inkommande larm.

Mot bakgrund av ovan anförda anser RSG att det bör utredas närmare om det är möjligt att ge behörighet till de enskilda verksamheter där olycksförloppet är mycket snabbt och kan medföra stora livshotande skador. RSG anser även att det bör utredas närmare om den eventuella tidsvinsten är försumbar, vilket anges i promemorian, eller om de föreslagna förändringarna kan medföra fördröjningar som inte kan bortses ifrån.

Avsnitt 17.7 Regleringen av SOS Alarms roll i VMA-systemet

Sammantaget anser RSG att SOS Alarm idag är den aktör som har bäst förutsättningar att ta emot och hantera begäran om VMA. RSG vill dock lyfta problematiken att SOS Alarm inte är en myndighet och att deras uppdrag för staten alltjämt, enligt utredningens förslag, ska bestämmas i avtal och inte i författning. Sett till den viktiga funktion som SOS Alarm har ser RSG därför ett behov, som kanske delas av andra aktörer inom VMA-systemet, av insyn i de konkreta krav och det ansvar som staten placerar på SOS Alarm genom avtal.

*Föredragande i ärendet har varit: Kristina Lidell, samordnare farlig verksamhet, och
Therese Kogler Bennsten, jurist*

*Medverkande i ärendet har varit:
Peter Sommar, enhetschef ledningscentralen
Kenneth Wassberg, varningstekniker
Erik Cedergårdh, förbundsstrateg
Marc Lindberg, jurist
Marie Caldenby, förbundsjurist*

Räddningstjänsten Storgöteborg 2022-04-19

Lars Klevenparr
Förbundsdirektör

Datum 2022-06-01
Diarienummer 0349/22

ju.remisssvar@regeringskansliet.se
juL4@regeringskansliet.se
Diarienummer Ju2022/00440

Yttrande över Justitiedepartementets remiss – Viktigt meddelande till allmänheten en översyn av VMA-systemet (Ds 2022:1)

Göteborgs Stad ställer sig i huvudsak positiv till promemorian Ds 2022:1 och delar uppfattningen att nuvarande ordning är otydlig. För att uppnå syftet med en tydligare och lagstadgad reglering anser dock Göteborgs Stad att flera centrala aspekter ytterligare behöver klargöras.

Promemorian föreslår att endast myndigheter får rätt att aktivera ett VMA. Det behövs förtydligas vad som avses med en ”myndighet” där promemorian pekar ut bland annat kommuner. Distinktionen mellan tex kommun och den kommunala räddningstjänsten klaras inte ut. Göteborgs Stad ser att det även finns bolag som har utpekade roller, såsom exempelvis hamnmyndighet som Göteborgs hamn AB uppbär som roll för stadens räkning. Denna ansvarsuppdelning förhåller sig inte promemorian till vilket förvårar tolkningen av vem som i kommunen skulle kunna aktivera ett VMA utifrån fredstida krissituationer eller vid höjd beredskap.

Göteborgs Stad har inhämtat yttrande från Räddningstjänsten Storgöteborg (RSG) som gör bedömningen att det bör utredas närmare om det är möjligt att ge behörighet till de enstaka verksamheter, farlig verksamhet, där olycksförloppet är mycket snabbt och kan medföra stora livshotande skador. RSG påpekar i sitt yttrande till Göteborgs Stad att de anser att det bör utredas närmare om den eventuella tidsvinsten är försumbar, vilket anges i promemorian, eller om de föreslagna förändringarna kan medföra fördröjningar som inte kan bortses ifrån. En synpunkt som Göteborgs Stad delar.

Göteborgs Stad kan konstatera att utredningen brister i att precisera ansvarsfrågan. Det behövs en tydlig beskrivning där aktörers ansvar i olika skeden definieras så att ansvar kan tas. Ordningen idag är huvudsakligen att ett VMA aktiveras utifrån Lagen (2003:778) om skydd mot olyckor (LSO) och räddningstjänstledare vid kommunal räddningsinsats. Kommunen har rätt att begära VMA vid en extraordinär händelse utifrån Lag (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (LEH). Andra delar i systemet är det nationella alarmeringsavtalet och den roll som SOS-alarm har och ges av sin ägare. Göteborgs Stad ser att det behövs en processbeskrivning där aktörers ansvar i olika skeden definieras och tydliggörs.

Göteborgs Stad vill även påpeka att eventuellt nya uppgifter för kommunerna behöver klargöras från nationell nivå. Det behövs ytterligare utredning gällande hur kommunerna ska ersättas för nya uppgifter som kräver finansiering exempelvis ett utökat utomhusvarningssystem med fler ljudssändare som ska hållas i drift, underhållas och testas.

Den bild som framkommit under dialogen med SKR som samlat till en remisskonferens där frågeställningarna belysts delas av Göteborgs Stad fullt ut. Nedan följer synpunkter utöver ovan nämnda på ett urval av promemorians förslag i de kapitel som berör kommunens ansvar.

7.3 Grunderna för begäran om sändning av viktiga meddelanden till allmänheten bör regleras i egen författning.

Nuvarande ordning med överenskommelser är otydlig. Systemet uppbyggnad bör inte lämnas till avtalsparter att förhandla om utan regleras i författning. Det är lämpligt att tekniska lösningar fortsättningsvis kommer avtalsregleras.

8.5 I vilka situationer ska lagstiftningen kunna tillämpas?

Det är mycket angeläget att MSB tar fram erforderligt stöd för stärkt kunskap och förståelse när VMA bör sändas och vilka kanaler som bör nyttjas.

8.6 Vilka förutsättningar ska vara uppfyllda för ett VMA?

Det är positivt att det tydliggörs att sändning av VMA ska ske när det bedöms vara det mest effektiva och ändamålsenliga sättet att varna och informera befolkningen. VMA används i ett initialt skede för att uppmärksamma befolkningen att ta del av information. Händelseutveckling eller en situation som förändras bör primärt kommuniceras genom andra kanaler än VMA.

8.10 VMA om att faran är över.

Texten i förslagets 4 § är ”En myndighet kan begära att ett viktigt meddelande till allmänheten om att faran är över ska sändas när den händelse som gett upphov till ett tidigare meddelande är över och fara inte längre föreligger.” Ordalydelsen föreslås istället vara ”En myndighet bör /.../” eftersom det behöver tydliggöras vem som har ansvar för att återkalla ett VMA.

9. Kärntekniska anläggningar

Göteborgs Stad instämmer med SKR och promemorian om att tidsaspekten gör sig särskilt gällande vid olycka. Promemorian ser en risk för att ett ”delat ansvar” riskerar skapa oklara ansvarsförhållanden om vem som ska begära sändning av VMA vid en kärnteknisk olycka eller risk för en förestående sådan. Göteborgs Stad vill lyfta att risken för ovannämnda situation bör vägas mot en fördröjning i sändning av VMA.

Som ytterligare motiv anförs att radio och tv företagen endast är skyldiga att sända VMA på begäran av myndighet och alltså inte kärnteknisk anläggning. Promemorian har inte i uppdrag att föreslå ändringar i nuvarande sändningstillstånd. Det kan anses vara en brist att promemorian lutar sig mot en byråkratisk process vid beslut om detta med tanke på frågans tidskritiska aspekt.

8.3 MSB:s ansvar för samordning och utveckling av VMA systemet.

Göteborgs Stad vill i detta sammanhang understryka vikten av att eventuellt nya uppgifter för kommunerna behöver klargöras från nationell nivå.

Avslutningsvis ser Göteborgs Stad en stärkt nationell reglering för civilt försvar och beredskap. Det kan därför finnas anledning att se över avtal och överenskommelser för VMA-systemet men även det nationella alarmeringsavtalet och den roll som SOS-alarm har och ges av sin ägare. Detta särskilt med anledning av att systemet nu föreslås bli lagreglerat vilket i sig kan innebära tillsyn och sanktioner.

Göteborg 1 juni 2022

GÖTEBORGS KOMMUNSTYRELSE